

CASA Pravni & javnopolitički desk

Sažetak pravne analize & javnopolitičke preporuke

Procesna zakonitost

Rušenja kuća i vikendica na području jezera Gazivode

Septembar, 2026.
Severna Mitrovica

**Sažetak pravne analize &
javnopolitičke preporuke**

**PROCESNA ZAKONITOST
RUŠENJA KUĆA I VIKENDICA
NA PODRUČJU JEZERA GAZIVODE**

CASA Pravni & javnopolitički desk

Pripremila: Tijana Grujić

Na osnovu: *Procesna zakonitost rušenja kuća i vikendica na području jezera Gazivode — pravna analiza Ivana Spasojevića*

**Septembar 2026.
NVO CASA**

SAŽETAK

Rušenje privatnih kuća i vikendica na području jezera Gazivode tokom juna i jula 2026. godine otvara važna pitanja u vezi sa vladavinom prava, pravičnim postupkom, pravom na imovinu i pristupom delotvornoj sudskoj zaštiti. Ovaj brif razmatra procesnu zakonitost rušenja i nema za cilj da utvrdi da li je svaki srušeni objekat bio zakonito izgrađen, niti osporava pravo javnih vlasti da štite javnu imovinu i primenjuju važeća pravila u oblasti životne sredine, voda, prostornog planiranja i izgradnje. Fokus je uži i osnovniji: da li je rušenje privatnih kuća i vikendica sprovedeno od strane nadležnog organa, na osnovu pojedinačnog, obrazloženog i izvršnog akta, uz jasan pravni osnov, da li su uredno obavještena pogođena lica i da li su ta lica imala stvarnu mogućnost da zatraže sudsku zaštitu?

Na osnovu trenutno dostupnog materijala postoje ozbiljni razlozi za sumnju u procesnu zakonitost postupanja. Jedini dokument koji je do sada predložen kao neposredna osnova jeste obavještenje „Ibar–Lepenac“ od 3. jula 2026. godine, kojim se korisnicima nalaže da u roku od 15 dana napuste parcelu, uklone stvari i objekte i vrate zemljište u prethodno stanje. Po svojoj formi i sadržini, taj dokument ne pokazuje elemente upravnog rešenja, sudske odluke ili izvršne isprave. „Ibar–Lepenac“ jeste centralno javno preduzeće, ali je organizovano kao akcionarsko društvo i iz samog statusa javnog preduzeća ne proizlazi opšta upravna, inspeksijska ili izvršna vlast. Ako je rušenje zaista naredio nadležni inspektorat, kako je javno izjavljeno, od ključnog je značaja da se predloži konkretno inspeksijsko rešenje, dokaz o njegovom dostavljanju, konačnosti i izvršnosti, kao i kompletan inspeksijski spis. U suprotnom, ostaje otvoreno pitanje da li je formalna odluka postojala pre rušenja ili je eventualno pribavljena naknadno.

Posebno je važno pitanje policijske asistencije. Policija može pružiti pomoć nadležnom javnom organu pod zakonom propisanim uslovima, ali policijsko prisustvo samo po sebi ne predstavlja pravni osnov za rušenje. Policijska asistencija ne može zameniti inspeksijski postupak niti legalizovati postupanje subjekta koji nema ovlašćenje da sam donese i izvrši meru rušenja.

KLJUČNI NALAZI

1. **„Ibar–Lepenac“ nema opštu upravnu, inspeksijsku ili izvršnu nadležnost da sam naloži i sprovede rušenje.** Činjenica da je u pitanju javno preduzeće i da upravlja imovinom ne znači da ima ovlašćenja državnog organa.
2. **Obavještenje od 3. jula 2026. godine,** koje je identifikovano u dostupnom materijalu, na prvi pogled predstavlja zahtev preduzeća za napuštanje i uklanjanje objekata; ono ne sadrži elemente upravne odluke o rušenju, sudske odluke ili izvršne isprave.
3. **Vlasništvo nad zemljištem i pravo na rušenje objekta nisu ista stvar.** Katastarsko vlasništvo samo po sebi ne predstavlja nalog za rušenje; isto tako, eventualni nedostatak građevinske dozvole ne znači automatski da objekat može biti srušen bez individualnog postupka. Postojanje svojinskog prava na zemljištu ne predstavlja automatsko ovlašćenje za samovlasno rušenje objekta koji se na zemljištu nalazi.
4. **Ključna pravna distinkcija između prava da se zaštiti imovina i prava da se sprovede javnopravna prinudna mera (rušenje):** Prvo može pripadati preduzeću; drugo mora biti izričito zasnovano na zakonu i povereno nadležnom organu.
5. **Ključni problem je mogući prekid čitavog proceduralnog lanca:** nadležnost → inspeksijski postupak → utvrđivanje činjenica → učešće stranke → obrazložena odluka → dostavljanje → pravni lek → izvršnost → izvršenje. U dostupnim materijalima postoje značajne praznine upravo u tim koracima.

6. **Prisustvo policije ne daje samo po sebi zakonitost rušenju.** Policija može pružiti pomoć nadležnom organu, ali tek kada postoji odgovarajući pravni osnov i kada je institucija koja traži pomoć prethodno ispunila svoje zakonske obaveze.
7. **Postoji potencijalni problem sa pravom na delotvoran pravni lek.** Ako je objekat srušen pre nego što je vlasniku/korisniku omogućeno da nezavisni organ preispita odluku, sudska zaštita može biti praktično obesmišljena jer je posledica već nepovratna.
8. **Praksa Evropskog suda za ljudska prava naglašava individualnu procenu i proporcionalnost.** Posebno kod rušenja doma ili dugotrajnog korišćenja objekta, sama činjenica da je gradnja bila nezakonita nije nužno dovoljna; mora postojati mogućnost nezavisnog preispitivanja proporcionalnosti mere.

Činjenični okvir i tok događaja?

Tokom juna i jula 2026. godine, na području jezera Gazivode srušen je određeni broj kuća i vikendica. „Ibar-Lepenac“ je 3. jula 2026. godine postavio obaveštenja na pojedine privatne kuće i vikendice, označavajući lica koja ih koriste kao „korisnike“ i zahtevajući hitno oslobađanje navodno zauzete imovine. Obaveštenjem je ostavljen rok od 15 dana za napuštanje imovine i uklanjanje objekata. Rušenja su potom sprovedena u nekoliko faza, uključujući rušenje približno jedanaest objekata, o čemu je izvešteno tokom jula, kao i rušenje motela „Jezero“ krajem jula. Neka od pogođenih lica javno su navela da su pokrenula sudske postupke, da su se pozivala na dugogodišnje korišćenje ili ugovorne aranžmane, odnosno da su podnela zahteve u vezi sa pravnim statusom svojih objekata. Takvi navodi sami po sebi ne potvrđuju vlasništvo niti zakonitost objekata. Međutim, oni su relevantni za pitanje da li je nadležni organ, pre rušenja, pojedinačno procenio pravne i činjenične okolnosti svakog slučaja.

PRAVNO PITANJE: Vlasništvo nije isto što i ovlašćenje za rušenje

Analiza razlikuje tri odvojena pitanja: (1) vlasništvo i državinu; (2) status objekta u pogledu izgradnje, prostornog planiranja i vodnog prava; i (3) pravni osnov i postupak izvršenja. Čak i ako je „Ibar-Lepenac“ upisan kao vlasnik određenog zemljišta, to samo po sebi ne znači da preduzeće ima ovlašćenja inspekcije, suda, policije ili organa nadležnog za izvršenje. Preduzeće može štititi svoju imovinu kroz zakonom predviđene postupke, uključujući upućivanje upozorenja, prijavljivanje navodnih povreda i traženje sudske zaštite. Upravno rušenje, međutim, zahteva postupanje organa koji za to ima zakonom utvrđenu nadležnost. Ova razlika je važna jer spor o pravu na zemljištu sam po sebi ne daje odgovor na pitanje da li je konkretno rušenje zakonito naloženo i sprovedeno.

Proceduralni preduslovi za zakonito rušenje

Zakonito rušenje trebalo bi da bude moguće pratiti kroz jasan proceduralni sled:

Obavezni proceduralni korak	Pitanje koje treba proveriti
Nadležni organ	Koja institucija je imala zakonsku nadležnost za konkretni objekat i lokaciju?
Inspekcija / utvrđivanje činjenica	Da li je sprovedena i evidentirana inspekcija?
Individualna procena	Da li su parcela, objekat, korisnik i sve relevantne pravne okolnosti pojedinačno utvrđeni?
Učešće stranke	Da li je pogođenim licima omogućeno da dostave dokumenta i izjašnjenja?
Odluka	Da li je nadležni organ doneo pisanu i obrazloženu odluku?

Obaveštavanje	Da li je odluka uredno dostavljena i da li su navedeni dostupni pravni lekovi?
Pravni lek	Da li je pogođeno lice moglo da zatraži odlaganje izvršenja ili drugi delotvorni oblik sudske zaštite pre rušenja?
Izvršnost	Da li je postojao dokumentovani osnov za izvršenje odluke?
Izvršenje	Ko je izvršio rušenje i na osnovu kog pisanog naloga?
Policijska asistencija	Ko je zatražio policijsku pomoć i da li je ispoštovan zakonom propisani postupak za njeno pružanje?

Dostupni materijal za sada ne pokazuje da je ovaj sled u potpunosti ispoštovan. Postoji kompanijsko obaveštenje, dok nisu predloženi inspekcijски zapisnici, pojedinačna rešenja o rušenju, dokazi o njihovom dostavljanju, potvrde izvršnosti, odluke po žalbama, niti dokumentacija koja objašnjava osnov i modalitet izvršenja. Poseban problem predstavlja individualizacija. Obračanje svim korisnicima kao „uzurpatorima“ ne zamenjuje obavezu organa da utvrdi status svakog objekta i svakog lica. Objekti se mogu razlikovati po starosti, nameni, pravnom osnovu korišćenja, dokumentaciji, statusu legalizacije i posledicama rušenja. Takve razlike moraju biti obuhvaćene činjeničnim i pravnim obrazloženjem pojedinačne odluke.

Zašto je sprovođenje zakonom propisanog postupka važno

Legitiman cilj od javnog interesa ne ukida obavezu javnih vlasti da postupaju u okviru svojih zakonskih ovlašćenja i u skladu sa procedurama utvrđenim zakonom. Rušenje predstavlja nepovratnu intervenciju. Kada je objekat jednom srušen, naknadna naknada štete ili sudsko preispitivanje ne mogu u potpunosti vratiti prethodno stanje. Zbog toga analiza naglašava da delotvorna pravna zaštita, kada je to potrebno, mora biti dostupna pre preduzimanja nepovratne mere. Relevantni standardi ljudskih prava ne uspostavljaju opšte pravo na zadržavanje objekta izgrađenog protivno zakonu. Međutim, oni ukazuju na potrebu da se, pre sprovođenja nepovratne mere koja utiče na imovinu ili dom, ispita zakonitost, proporcionalnost, individualne okolnosti i mogućnost pristupa nezavisnom organu radi preispitivanja odluke.

Ustavna zaštita i pravo na delotvoran pravni lek

Ustav Kosova štiti pravo na imovinu (član 46), pravo na pravično i nepristrasno odlučivanje (član 31), pravo na pravni lek (član 32) i pravo na sudsku zaštitu prava (član 54). Članovi 22 i 53 dodatno daju Evropskoj konvenciji i praksi Evropskog suda za ljudska prava posebno mesto u tumačenju osnovnih prava, dok član 55 uređuje uslove za ograničavanje prava. Kod rušenja objekta procesna zaštita ima posebno značenje jer je posledica fizičkog uklanjanja nepovratna. Naknadna naknada štete može biti važna, ali ne može u potpunosti vratiti uništeni objekat, stvari, način korišćenja ili dom. Zbog toga pravni lek mora biti dostupan dovoljno rano da omogući nezavisnu kontrolu pre izvršenja mere. Zakon br. 08/L-182 o upravnim sporovima predviđa mogućnost da sud obustavi izvršenje upravnog akta ili zaustavi drugu upravnu radnju kada je to potrebno radi sprečavanja ozbiljne i nepopravljive štete, uz razmatranje javnog interesa i proporcionalnosti. Ako pogođeno lice nije dobilo konkretan akt koji može osporavati, ili ako je rušenje sprovedeno pre nego što je sud realno mogao odlučiti o privremenoj zaštiti, delotvornost pravnog leka može biti ozbiljno dovedena u pitanje.

Standardi Evropskog suda za ljudska prava

Iako Kosovo nije ugovorna strana Evropske konvencije i pojedinac ne može neposredno podneti predstavku protiv Kosova Evropskom sudu za ljudska prava, Konvencija i praksa Suda imaju domaći ustavni značaj i obaveznost primene za sve organe javne vlasti. U kontekstu člana 1 Protokola br. 1, Evropski sud polazi od zahteva zakonitosti, legitimnog cilja i pravične ravnoteže između javnog interesa i zaštite pojedinca.

Predmeti Baykin i drugi protiv Rusije i Öneriyıldız protiv Turske pokazuju da i imovinski interesi povezani sa objektima koji imaju problematičan ili nezakonit status mogu, pod određenim okolnostima, uživati zaštitu. Dugotrajno znanje i tolerisanje vlasti, pružanje javnih usluga, ulaganja i druga konkretna očekivanja mogu biti relevantni za procenu da li postoji zaštićeni imovinski interes.

Predmeti Yordanova i drugi protiv Bugarske, Ivanova i Čerkezov protiv Bugarske, Winterstein i drugi protiv Francuske i McCann protiv Ujedinjenog Kraljevstva posebno naglašavaju potrebu za individualnom procenom proporcionalnosti kada mera pogađa dom. Naziv objekta kao „vikendice“ nije sam po sebi odlučujući; relevantne su stvarne i trajne veze lica sa prostorom.

Predmet Rousk protiv Švedske je posebno relevantan za procesni aspekt nepovratnog izvršenja: kada postoji mogućnost sudske kontrole i zahtev za odlaganje, način i trenutak izvršenja moraju biti organizovani tako da se sudska zaštita ne svede na naknadno utvrđivanje posledica. Papamichalopoulos i drugi protiv Grčke dodatno potvrđuje da se faktičko dejstvo postupanja javnih vlasti može posmatrati nezavisno od formalnog naziva mere.

Policijska asistencija

Zakon br. 04/L-076 o policiji i Administrativno uputstvo br. 02/2013 predviđaju uslove pod kojima policija pruža pomoć državnim organima. U načelu je potreban zahtev nadležne institucije, sa podacima o prirodi, razlozima, mestu i vremenu pomoći, uz odgovarajuću procenu rizika i odluku. Pomoć treba da prati prethodno ispunjavanje zakonskih obaveza organa koji traži asistenciju. Zato je potrebno utvrditi ko je formalno tražio policijsku asistenciju, na osnovu kog akta, ko je bio rukovodilac izvršenja i da li je postojao važeći i izvršan akt nadležnog inspektorata. Ako je policija samo obezbeđivala bezbednost zakonitog izvršenja, njena uloga može biti pravno opravdana. Ako je, međutim, policija zajedno sa kompanijom faktički sprovodila rušenje bez prethodnog zakonitog izvršnog osnova, postavlja se pitanje prekoračenja ovlašćenja.

ZAVRŠNA OCENA I PREPORUKE ZA DALJE POSTUPANJE U VEZI SRUŠENIH VIKENDICA

Postoje ozbiljni i pravno relevantni razlozi za sumnju da je u slučaju rušenja objekata na području jezera Gazivode procesna zakonitost mogla biti narušena, naročito ukoliko nadležni organi ne mogu da predoče prethodno doneta, individualizovana i uredno dostavljena rešenja sa utvrđenom izvršnošću. Ključna tačka daljeg postupanja jeste pribavljanje primarnih dokaza, jer javne izjave o tome ko je naredio rušenje nisu međusobno potpuno saglasne. Na osnovu dostupnih materijala, najjači pravni zaključak nije da je svaki srušeni objekat nužno bio zakonit, već da se zakonitost rušenja ne može izvesti samo iz tvrdnje da je zemljište u vlasništvu „Ibar–Lepenca“ ili da objekti nisu imali građevinsku dozvolu. Za zakonito rušenje moraju biti dokazani nadležnost, postupak, pojedinačna odluka, uredna dostava, izvršnost i zakonit osnov policijske asistencije.

Pravni i javnopolitički značaj slučaja prevazilazi pitanje pojedinačnih objekata. Zaštita javne imovine i sprovođenje građevinskih, vodnih i prostornih propisa jesu legitimni ciljevi, ali se moraju ostvarivati kroz zakonitu proceduru. Vladavina prava podrazumeva da javni organ može izvršiti i nepopularnu ili restriktivnu meru, ali samo na osnovu jasnog ovlašćenja, utvrđenih činjenica, obrazložene odluke i delotvorne mogućnosti nezavisne kontrole.

- Od nadležnih organa treba odmah zahtevati kopije svih inspekcijskih zapisnika i pojedinačnih rešenja o rušenju za svaki objekat.
- Treba zahtevati dokaz o dostavljanju svakog rešenja, kao i podatke o žalbama, upravnim sporovima i zahtevima za privremenu meru.
- Treba utvrditi ko je formalno izdao nalog za rušenje i ko je bio formalni izvršilac.
- Treba pribaviti pisani zahtev za policijsku asistenciju, procenu rizika i policijsku odluku/operativnu dokumentaciju u meri u kojoj je dostupna.
- Za svaki objekat treba posebno prikupiti katastarske podatke, ugovore, dokaze o korišćenju, račune, eventualne zahteve za legalizaciju i dokaze o ulaganjima.
- Za objekte koji su predstavljali dom treba posebno dokumentovati trajanje boravka, porodične okolnosti i posledice rušenja radi procene zaštite po članu 8 Evropske konvencije.
- U zavisnosti od utvrđenog pravnog osnova, treba razmotriti upravni spor, zahtev za naknadu štete, svojinske/državinske postupke i, nakon iscrpljivanja delotvornih pravnih sredstava, ustavnu žalbu.

PREPORUKE ZA BUDUĆE POSTUPANJE JAVNIH VLASTI

Slučaj rušenja objekata na području jezera Gazivode ukazuje na potrebu da se, pored rešavanja pojedinačnih slučajeva, unapredi sistem postupanja javnih vlasti u svim situacijama u kojima se planira rušenje privatnih objekata, naročito kada se mera sprovodi radi zaštite javne imovine, voda, životne sredine, prostornog planiranja ili drugih legitimnih javnih interesa.

1. Jasno utvrditi nadležnost pre pokretanja postupka

Pre preduzimanja bilo kakve mere rušenja mora biti jasno utvrđeno koji organ ima zakonsku nadležnost da utvrdi povredu, donese odluku i sprovede meru. Javna preduzeća i drugi subjekti koji upravljaju javnom imovinom mogu prijaviti povredu, zahtevati zaštitu svoje imovine i pokrenuti odgovarajuće postupke, ali ne bi trebalo da preuzimaju ovlašćenja inspekcijskih, upravnih, sudskih ili izvršnih organa bez izričitog zakonskog osnova.

2. Uspostaviti obavezni proceduralni minimum za svako rušenje

Pre rušenja treba obavezno proveriti i dokumentovati najmanje: nadležnost organa, identitet objekta i parcele, identitet vlasnika ili korisnika, činjenično stanje, pravni status objekta, relevantne dozvole i zahteve u postupku legalizacije, način korišćenja objekta i eventualne postojeće sudske ili upravne postupke. Ovaj proceduralni minimum treba da bude primenljiv na svaki pojedinačni objekat, bez obzira na to da li se radi o kući, vikendici, poslovnom objektu ili drugoj građevini.

3. Obezbediti individualizovanu i obrazloženu odluku

Odluka o rušenju treba da bude doneta za konkretan objekat i konkretno lice, uz jasno navođenje pravnog osnova, utvrđenih činjenica, razloga za primenu mere, načina izvršenja i pravnih lekova. Opšta obaveštenja, javne izjave ili zahtevi za napuštanje zemljišta ne bi trebalo da zamene formalnu odluku kada zakon zahteva donošenje upravnog akta.

4. Obezbediti stvarno učešće pogođenih lica

Licima na koja mera utiče treba, pre donošenja odluke, omogućiti da budu obaveštena o postupku, da dostave relevantnu dokumentaciju i da se izjasne o činjenicama i pravnim okolnostima. Posebnu pažnju treba posvetiti slučajevima u kojima postoje tvrdnje o dugogodišnjem korišćenju, ugovorima, ulaganjima, zahtevima za legalizaciju ili drugim pravima i legitimnim očekivanjima.

5. Obezbediti delotvornu pravnu zaštitu pre izvršenja

Pogođenim licima mora biti omogućeno da, u skladu sa zakonom, ospore odluku i zatraže privremenu sudsku zaštitu pre nego što rušenje bude sprovedeno. Rokovi i način izvršenja ne bi trebalo da budu

organizovani tako da sudska zaštita postane bespredmetna. Posebno je važno da organi ne pristupaju rušenju dok traje postupak u kojem je sud pozvan da odluči o odlaganju izvršenja, osim kada postoji jasan i zakonit osnov za drugačije postupanje.

6. Primenjivati proporcionalnost kod nepovratnih mera

Rušenje treba tretirati kao krajnju i nepovratnu meru. Pre njenog izvršenja nadležni organ treba da proceni da li postoji blaža mera kojom se može ostvariti isti javni cilj i da li su posledice rušenja proporcionalne legitimnom cilju koji se želi postići. Kada objekat predstavlja nečiji dom, procena treba posebno da obuhvati stvarnu prirodu i intenzitet veze lica sa objektom, porodične okolnosti, mogućnost alternativnog smeštaja i druge relevantne individualne okolnosti.

7. Uvesti posebnu proceduru za objekte sa dugotrajnim korišćenjem ili mogućim statusom doma

Činjenica da je objekat označen kao „vikendica“ ili da je izgrađen bez dozvole ne bi trebalo automatski da isključi procenu ljudskih prava. Kada postoje indicije da objekat predstavlja dom ili da postoji dugotrajan i kontinuiran odnos lica prema objektu, organ treba da sprovede posebnu procenu mogućih posledica rušenja.

8. Prioritet dati preventivnom rešavanju sporova

Kada je moguće, javne vlasti treba da koriste mere koje omogućavaju dobrovoljno uklanjanje objekta, sporazumno rešavanje, rok za usklađivanje sa propisima ili druge manje restriktivne mere pre nego što pristupe prinudnom rušenju. Ovo je posebno važno kada postoji spor o vlasništvu, korišćenju zemljišta ili pravnom statusu objekta.

9. Uspostaviti jasnu proceduru za policijsku asistenciju

Policijska asistencija treba da bude poslednja faza zakonitog postupka, a ne sredstvo kojim se nadomešta nedostatak nadležnosti ili izvršnog akta. Zahtev za policijsku pomoć treba da bude zasnovan na prethodno donetoj i izvršnoj odluci nadležnog organa i da sadrži dovoljno informacija o predmetu, mestu, vremenu, razlozima i rizicima izvršenja. Policija bi, u okviru svojih ovlašćenja, trebalo da proveri da li su ispunjeni zakonski preduslovi za pružanje asistencije.

10. Uvesti centralnu evidenciju i trag dokumentacije

Za svaku meru rušenja trebalo bi da postoji kompletan administrativni spis koji omogućava naknadnu proveru celog postupka. Spis bi trebalo da sadrži najmanje zapisnik o inspekciji, dokaze i fotografije, odluku o rušenju, dokaz o dostavljanju, podatke o pravnim lekovima, potvrdu izvršnosti, plan izvršenja i dokumentaciju o eventualnoj policijskoj asistenciji. Na ovaj način se obezbeđuju transparentnost, odgovornost i mogućnost nezavisne kontrole postupanja organa.

11. Ojačati koordinaciju između javnih institucija

Kada u postupku učestvuje javno preduzeće, inspekcija, opštinski ili centralni organ, policija i eventualno sud, njihove uloge moraju biti jasno razgraničene. Potrebno je izbeći situacije u kojima nije jasno ko je doneo odluku, ko je odgovoran za njeno izvršenje, a ko samo pruža tehničku ili bezbednosnu podršku.

12. Uvesti mehanizme interne kontrole nakon sprovedenog rušenja

Nakon izvršenja nepovratne mere trebalo bi sprovesti internu proveru da li su ispunjeni svi zakonski i proceduralni uslovi. Takva kontrola može identifikovati sistemske nedostatke i sprečiti ponavljanje nepravilnosti u budućim postupcima.

KLJUČNA JAVNOPOLITIČKA PREPORUKA

Slučajevi rušenja objekata treba da se posmatraju ne samo kao pitanja upravljanja javnom imovinom ili sprovođenja građevinskih i prostornih propisa, već kao **postupci u kojima javna vlast primenjuje prinudnu i nepovratnu meru koja može ozbiljno uticati na imovinska i druga osnovna prava pojedinaca**. Zbog toga je potrebno uspostaviti jasnu institucionalnu podelu odgovornosti, minimalne proceduralne standarde, individualnu procenu i delotvornu prethodnu pravnu zaštitu. Cilj ovakvog pristupa nije da ograniči sposobnost javnih vlasti da zaštite javnu imovinu ili sprovedu zakon, već da obezbedi da se isti javni cilj ostvaruje **zakonito, predvidivo, proporcionalno i uz mogućnost nezavisne kontrole**.

PREPORUKE ZA MEĐUNARODNE AKTERE

Od međunarodnih predstavnika se ne traži i ne moraju zauzimati stav o sporovima u vezi sa vlasništvom da bi se bavili ovim pitanjem. Konstruktivan pristup može biti usmeren na postupak, transparentnost i institucionalnu odgovornost.

- Zatražiti pojašnjenje od relevantnih institucija na Kosovu o pravnom osnovu i institucionalnoj odgovornosti za sprovedena rušenja.
- Podstaći relevantne institucije da dostave primarnu upravnu i izvršnu dokumentaciju potrebnu za proveru zakonitosti preduzetih mera.
- Pratiti da li pogođena lica imaju pristup delotvornim sudskim pravnim lekovima, uključujući blagovremenu privremenu zaštitu kada je to potrebno.
- Podstaći da buduće mere izvršenja koje utiču na imovinu ili dom budu sprovedene u skladu sa zahtevima pravičnog postupka i proporcionalnosti.
- Podržati nezavisno utvrđivanje činjenica tamo gde značajna proceduralna pitanja ostaju nerešena.
- Jasno razlikovati legitimnu zaštitu javne imovine od odvojenog pitanja da li je izvršenje sprovedeno zakonito.

Metodološka napomena

Ovaj brif je zasnovan na osnovnoj pravnoj analizi, koja se oslanja na obaveštenje koje je „Ibar-Lepenac“ izdao 3. jula 2026. godine, javne izjave relevantnih aktera, medijske izveštaje i međunarodne reakcije, važeće zakonodavstvo Kosova i relevantne evropske standarde ljudskih prava. U osnovnoj analizi se izričito navodi da ključna primarna dokumentacija i dalje nije dostupna, te zaključke o konkretnim povredama stoga treba smatrati uslovnim dok se ta dokumentacija ne pribavi. Ovaj dokument je namenjen informisanju, zagovaranju i jačanju odgovornosti. Ne predstavlja konačnu sudsku ocenu zakonitosti bilo kog pojedinačnog rušenja niti je zamena za pravno zastupanje u konkretnom slučaju.

Osnovni izvor: „Procesna zakonitost rušenja kuća i vikendica na području jezera Gazivode, Pravna analiza u svetlu kosovskog pozitivnog prava, Ustava Kosova i prakse Evropskog suda za ljudska prava.“, autor Ivan Spasojević, NVO CASA, septembar 2026.
<https://ngocasa.org/sr/pravna-analiza-procesna-zakonitost-rusenja-kuca-i-vikendica-na-podrucju-jezera-gazivode/>